

Večstranskost preprečevanja prevar v podjetjih

Prof. dr. Sergeja Slapničar

OBVLADOVANJE GOSPODARSKE KRIMINALITETE IN
KORUPCIJE V POSLOVNEM OKOLJU

10. december 2013

1. O čem govorimo, ko govorimo o prevarah v podjetjih?

Primer nakupov naložb: Podjetje A

Prevzem družbe na Balkanu.

Vrednost prevzema na podlagi cenitve ene izmed Big Four revizijskih hiš.

Čez eno leto sledijo oslabitve vrednosti naložbe.

Čez štiri leta nov NS prične ugotavljati odgovornost.

Kako oceniti škodo?

Podjetje B

V zameno za vračilo 10 mio EUR družba B kupi zemljišče od družbe C na Balkanu.

Cenitev priznane Big Four revizijske hiše izdelana na dan nakupa.

Odškodninsko odgovornost prične ugotavljati nova uprava in nov NS.

Na zemljišču stoji spomeniško zaščitena stara tovarna, gradnja poslovnega prostora za družbo B nemogoča.

Računovodske prevare: podjetje C

Podjetje C oddvoji svojo divizijo v samostojno pravno osebo podjetje E d.o.o..

Pri tem ugotovi 60 mio EUR dobrega imena in ga prikaže v bilanci stanja kot povečanje sredstev in kapitala – zadržanih dobičkov.

Iz zadržanih dobičkov izplača 5 mio EUR dividend.

Čez eno leto ugotovi, da je šlo za računovodsko napako, da je dobro ime v družbi vredno 0 EUR.

Bančna luknja

Primer bančnega financiranja: 1

Banka financira nakup kmetijskega zemljišča podjetju X za izgradnjo trgovskega centra.

Vrednost zemljišča, za katerega se pričakuje sprememba namembnosti, je desetkratnik cene kmetijskega zemljišča.

Podjetje X ima minimalen kapital in sodeluje pri investiciji z minimalnim vložkom.

Zemljišče še danes ni pridobilo gradbenega dovoljenja, podjetnik gre v stečaj, terjatev postane „slaba terjatev.“

Primer bančnega financiranja: 2

Podjetnik A v banki zaprosi za posojilo za financiranje počitniškega naselja v višini 10 mio EUR.

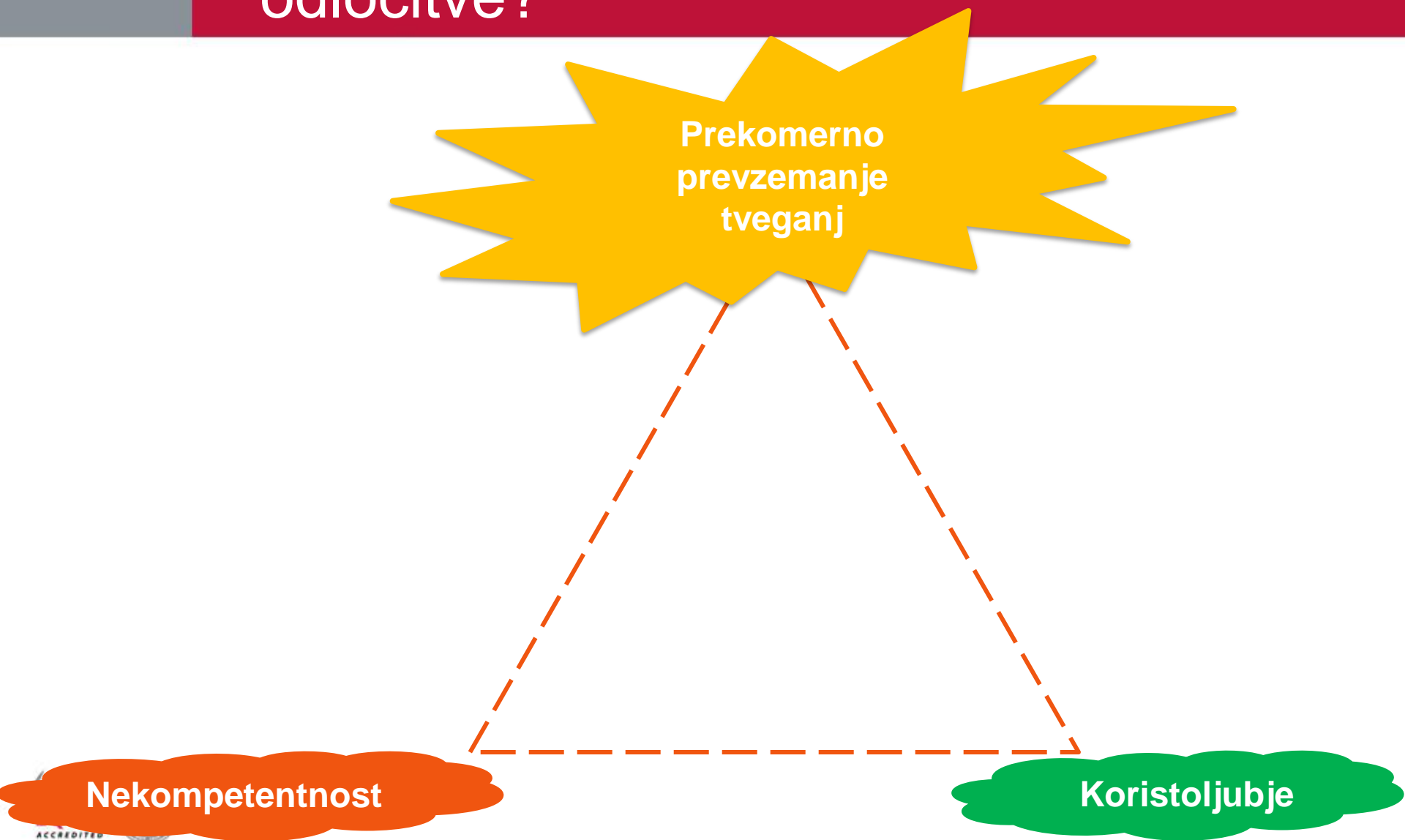
Sam investira v projekt minimalni vložek.

Pričakuje dobiček 15 mio EUR.

Banka odobri posojilo in vzame hipoteko na parcelo.

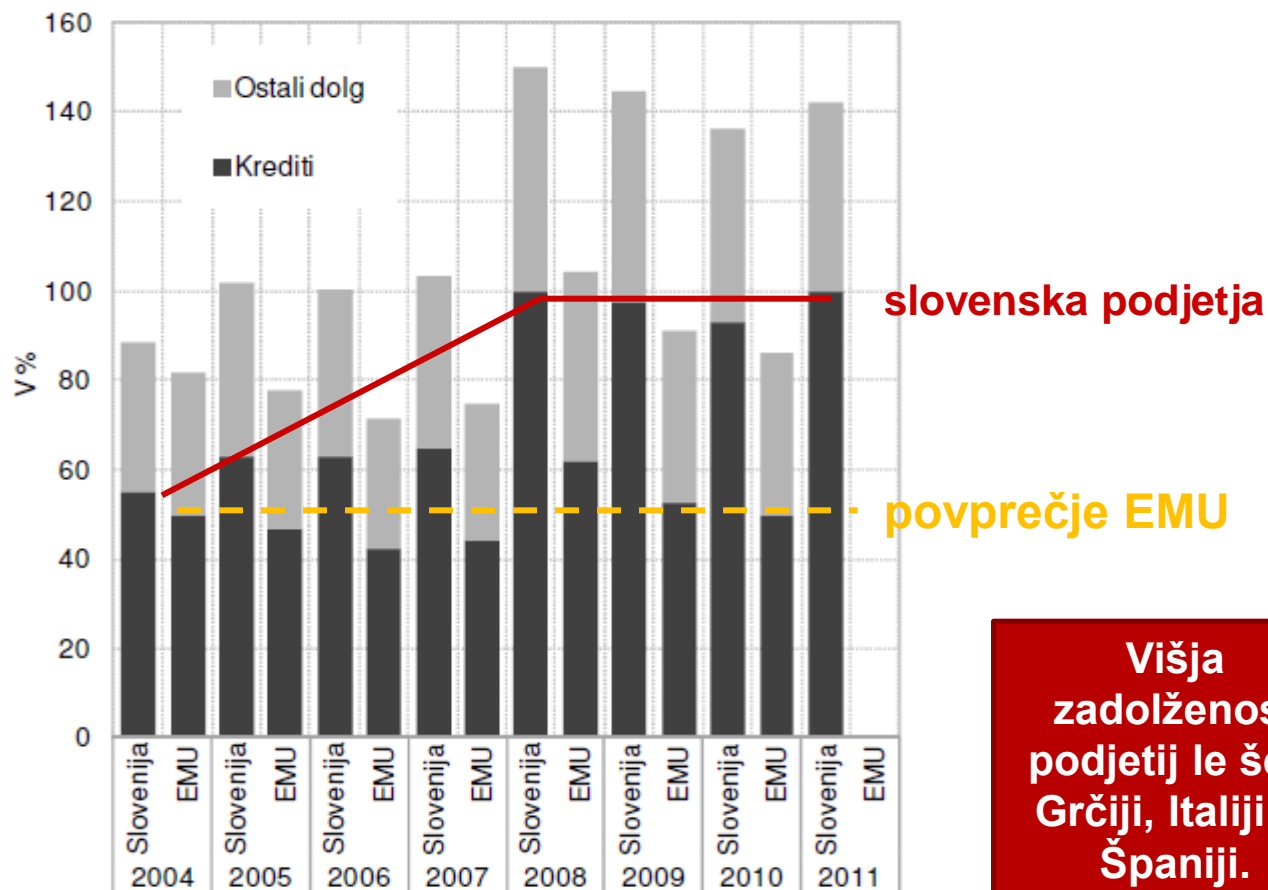

Kaj so vzroki za take poslovne odločitve?

Vsa slaba posojila niso prevare...

**Obseg dolga podjetij in NFI glede na obseg kapitala v Sloveniji
In v evrskem območju v obdobju od 2004 do 2011**

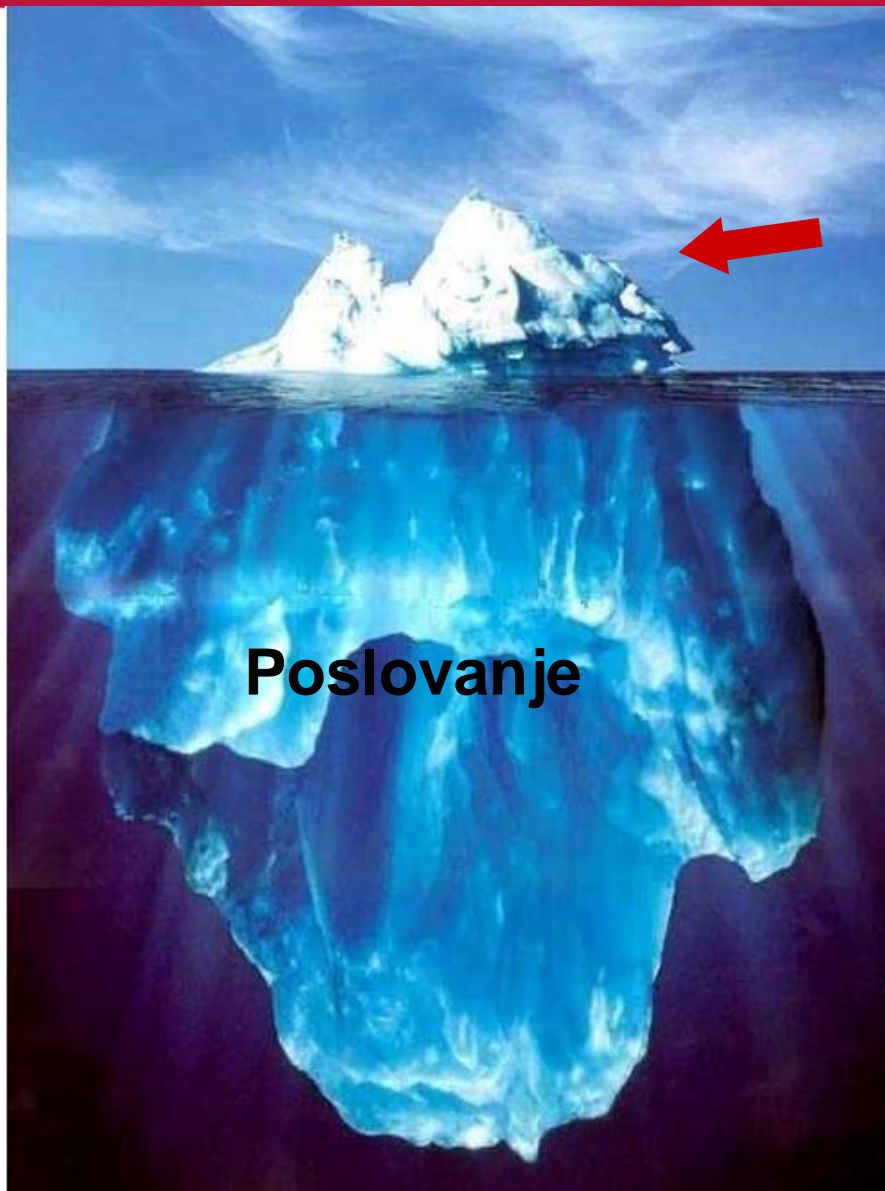

2. Vloga različnih nadzornih sistemov za preprečevanje prevar

Vloga nadzornega sveta

1. Velika asimetrija informacij med NS in upravo
2. Način dela NS (5-6 krat na leto pregleduje obdobjna poročila o poslovanju in ne konkretnih dokumentov)
3. NS ne daje soglasja k večjim investicijam
4. Slučajnost odkritja prevare (bodisi preko nekega posla, bodisi preko poročil notranje revizije)
5. Netransparentnost poslov
6. Skupinska narava odločitev in solidarna odgovornost vseh članov uprave in NS (informiranost ni nikoli enaka, kot tudi ne osebni interes; hierarhične strukture)
7. Sloves, da sodni sistem ni zmožen ločiti razumeti dokazil o gospodarski škodi in nameri
8. Zamenjava organov NS in uprave, ker samega sebe nihče ne toži

Pogled nadzornikov

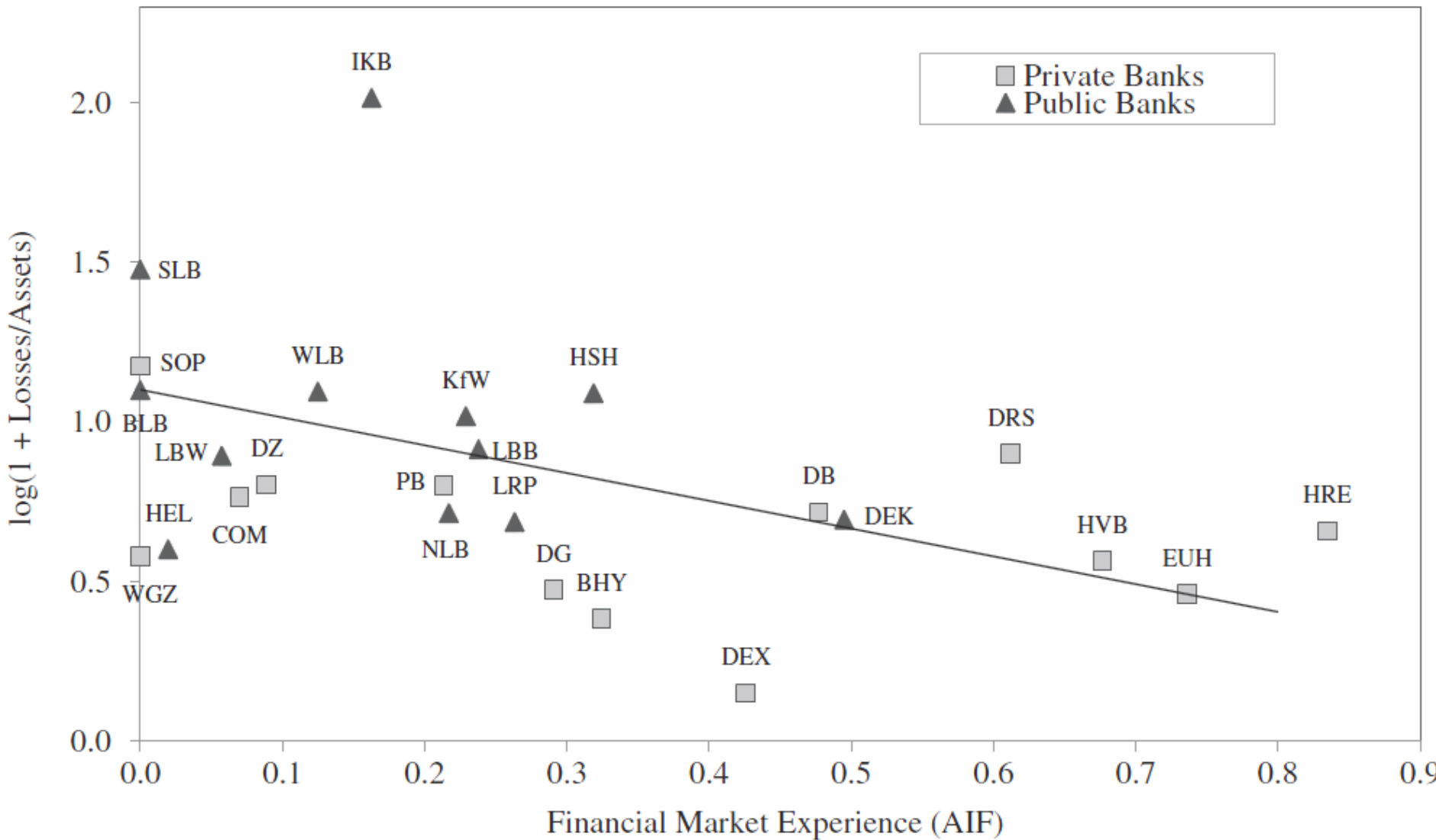
Računovodske informacije

Poslovanje

Minimalne zahteve za uspešno delo nadzornih svetov

1. kompetence in izobrazba
2. neodvisnost
3. informiranost
4. globina in intenzivnost dela

Figure 1: Directors' financial competence and losses for German banks

Izobrazba in kompetence članov NS slovenskih bank (Lončarski, Košak, Slapničar, 2011)

Izobrazba:

	Ekonomija Finance	Pravo	Družbene vede	Naravoslovje
7. stopnja	41.0%	5.6%	0.0%	2.6%
Magisterij	24.9%	2.6%	0.0%	1.2%
Doktorat	15.5%	4.1%	0.0%	1.4%
Skupaj	81.4%	12.4%	0.0%	5.2%

Delovne izkušnje

... bančništvo	54.0%
... upravljanje s sredstvi, finančne storitve	53.7%
... predhodne delovne izkušnje iz banke, kjer ste član NS	

Vodstvene izkušnje

... iz svetovanja podjetjem	38.8%
... srednja raven managementa	71.5%
... raven uprave v finančni inštituciji	23.7%
... raven uprave v banki	26.3%
... izkušnje iz članstva v NS v drugih inštitucijah	85.8%

Neodvisnost članov NS

Delež neodvisnih članov "boarda" vpliva na rezultate banke negativno.

Year	Mean board size	Independent directors as % of all directors	Mean % of outside directors with previous banking experience
Panel 1 : All banks (N = 718)			
2000	15.0	41	29
2001	14.8	44	28
2002	14.4	49	28
2003	12.4	62	23
2004	11.9	66	21
2005	11.7	67	21
2006	11.6	67	21
2007	11.7	65	23
2008	11.7	63	24
Panel 2 : United States banks (N = 500)			
2000	13.7	51	21
2001	13.7	55	22
2002	13.1	62	22
2003	11.4	69	20
2004	11.2	72	18
2005	10.8	73	17
2006	10.7	74	18
2007	10.7	74	18
2008	10.6	73	20
Panel 3 : Non-US banks (N = 218)			
2000	17.0	25	11
2001	16.6	27	11
2002	16.4	30	11
2003	16.1	34	11
2004	15.4	40	11
2005	15.5	39	11
2006	15.3	40	11
2007	15.2	36	37
2008	15.0	35	38

Neodvisnost:

83,2%

Naše merjenje:

62,5%

Notranja revizija – oči revizijske komisije oz. NS

Umeščenost notranje revizije v organizacijsko shemo

NS

Predsednik uprave

Član uprave za finance
in računovodstvo

Član uprave za
trženje

Član uprave za
proizvodnjo

**Izvršni direktor za
računovodstvo**

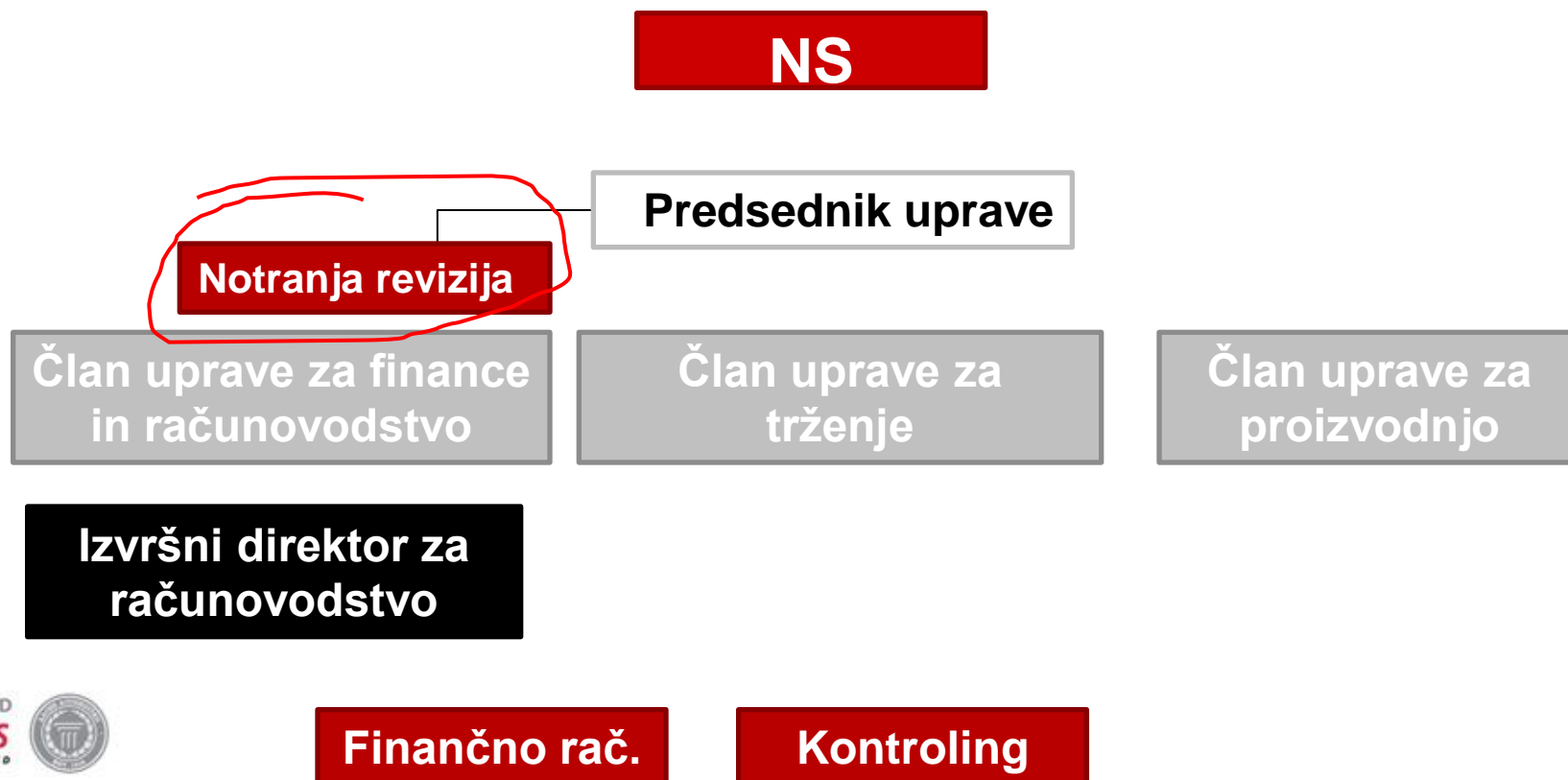
Notranja revizija

Finančno rač.

Kontroling

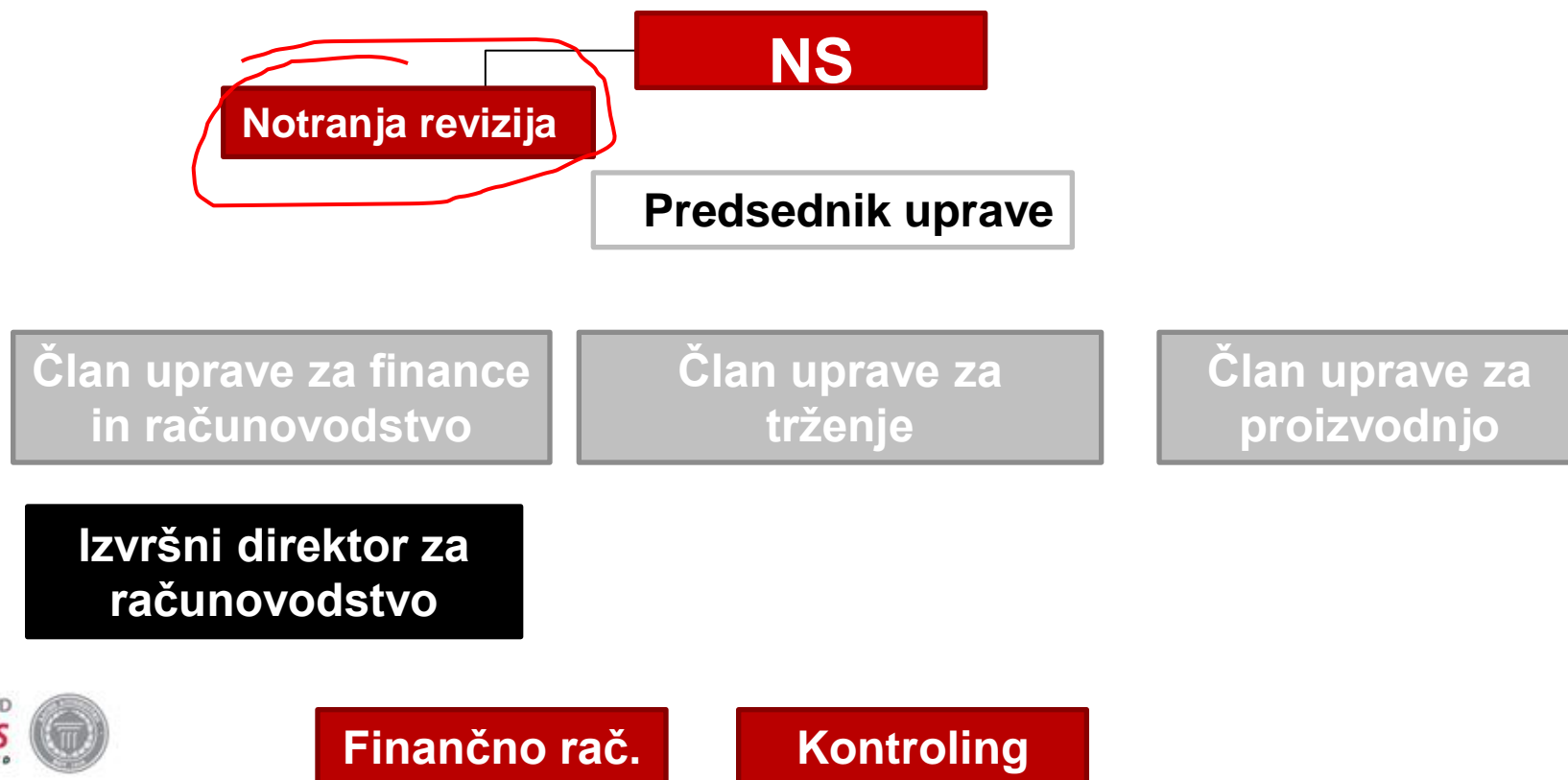
Notranja revizija – oči revizijske komisije oz. NS

Umeščenost notranje revizije v organizacijsko shemo

Notranja revizija – oči revizijske komisije oz. NS

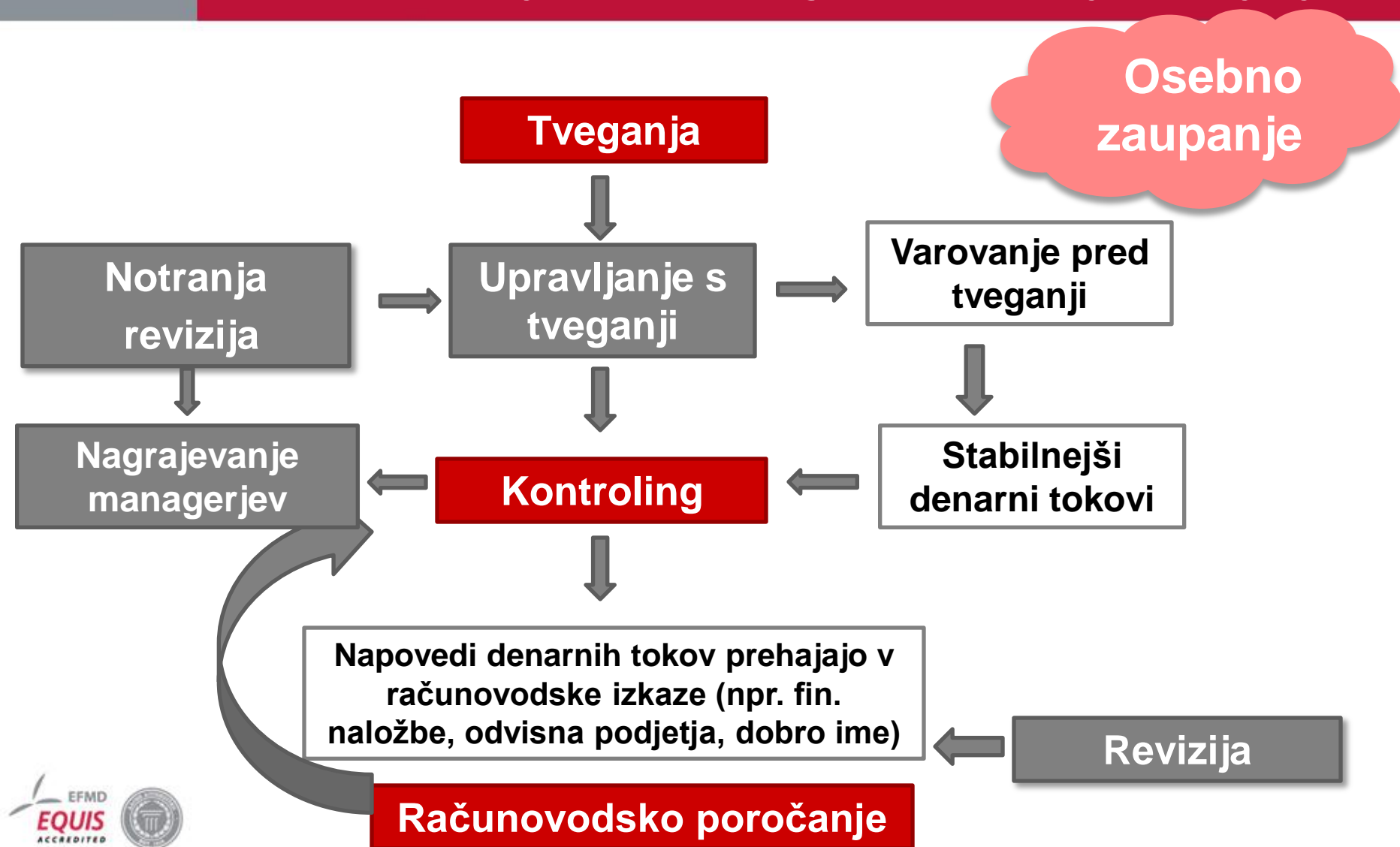
Umeščenost notranje revizije v organizacijsko shemo

Notranja revizija

- Sestava in velikost notranje revizijske službe
- Kompetence in osebne značilnosti vodje
- Kako vplivati na področje dela?
- Prečiščenost poročil s strani uprave

Kako povezati različne nadzorne mehanizme v eno funkcijo finančnega nadziranja podjetja?

3. Organizacijska kultura kot preventivni dejavnik prevar

Organizacijska kultura opredeljuje odnos do tveganj

- Značilnosti vodenja družbe: ton na vrhu, odnos do prevar
- Porušena korporativna kultura zaradi prevar na najvišjih nivojih v preteklosti, nenehnih menjav uprave in izvršnih direktorjev, številnih tožb, oslabljen ugled podjetja
- Kodeks etike
- Whistleblowing sistem (sistem anonimne zaščite prijavitelja)
- Anonimke?